OBSERVATIONES CRITICAE

IN

FLAVI IOSEPHI ANTIQUITATIBUS IUDAICIS.

Dissertatio inauguralis

quam

ad summos in philosophia honores

ab amplissimo

philosophorum ordine Erlangensi

impetrandos

scripsit

Erhardus Jahn,

Culmbacensis.

ACAD. LUGD. BAT. BIBL.

Erlangae 1891.

Typis expressit E. Th. Jacob.

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/IA41535709_0072

De Flavi Iosephi scriptis aliis temporibus longe aliter iudicatum est. Fuerunt enim qui summis eum laudibus efferrent velut Ernesti, qui Iosephum dicebat non pure modo sed etiam Attice scribere voluisse, alii qui graviter in eum inveherentur, ut Naber, qui in observationibus criticis (Mnemosyne XIII, 3) censebat egisse videri illum id, ut quo libri carius venirent viginti libris expleret numerum quinquaginta milium versuum. Equidem et in admirando et in vituperando medium quiddam tenendum esse existimo. Nam cum illius libros de antiquitatibus Iudaicis integro iudicio legere inciperem, non possum non profiteri delectatum me esse oratione aequabiliter fluente et perspicua, imprimis miratus sum qua sollertia ea, quae usu venissent in regione a Graecia longe remota et ubi prorsus alia fuisset rerum publicarum et privatarum condicio atque inter Graecos, Graece describeret. Quamquam concedo non in omnibus librorum partibus aeque praestans esse dicendi genus. Sed, id quod L. Dindorfius in Fleckeiseni annalibus iam contendit, quaeritur, nonne multa eorum quae minus nobis probantur librariis vitio sint danda. Cum igitur Niesii et Naberi editiones nuper prodiissent, primum et secundum antiquitatum librum in utriusque editione legi et comparavi, et ubi differre perspexi, ex omnibus Iosephi libris ipsis i. e. eis locis, quibus codicum non esset habenda ratio — nam ne codices quidem eosdem editores illi praestantes iudicant — cognoscere studebam quae esset lectio recta. Horum locorum nonnullos tractavi. Exempla, quae protuli ex antiquitatum libris I—X, repetii ex Naberi editione sed comparata cum Niesio, cuius lectio si dissentit a Nabero in ea re, de qua agitur, locum ut ex quo nihil demonstrari

posset plane omisi; ne quis ergo haec desideret. Quae collegi ex libris XI—XX, ex libris de vita Iosephi, de bello Iudaico, de Maccabaeis, deprompsi de Immanuelis Bekkeri editione. (Numerorum, quos adscripsi, ea est ratio, ut primus significet librum, secundus caput, tertius capitis partem, quartus, si paginam non notavi, lineam a Bekkero numeratam, quae si non in pagina, qua haec capitis pars incipit, in sequente deprehenditur; ubi res dubia est, paginae et eius lineae numerum addidi.) Librorum contra Apionem exempla attuli ex Niesii editione critica. Codicum cum mentionem faciebam, compendiis scripturae eisdem utebar quibus Niesius. Is autem ea explicat in praefatione editionis criticae (p. LXXVIII). —

Antiquitt. I, § 21 Naber praebet: *τοῦτο δὴ παιδεῦσαι Μωυσῆς βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τῆς τῶν νόμων θέσεως οὐκ ἀπὸ συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις παραπλησίως, ἀλλ' ἐπὶ τὸν θεὸν καὶ τὴν τοῦ κόσμου κατασκευὴν τὰς γνώμας αὐτῶν ἀναγαγών, καὶ πείσας ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων τοῦ θεοῦ τὸ κάλλιστόν ἐσμεν ἄνθρωποι* secutus codices SPLE, Niesius omittit *τό* secundum ceterorum codicum lectionem. Locus, ubi praedicativus deprehenditur superlativus, hos repperi:

Antt. lib. II, § 100 *Ῥουβήλου προηγοροῦντος, ὃς ἦν πρεσβύτατος αὐτῶν* (Iacobi filiorum). § 229 *ἦν ὁμολογουμένως — φρονήματός τε μεγέθει καὶ πόνων καταφρονήσει Ἑβραίων ἄριστος.* 265 *τοῦτο* (sc. *τὸ Σιναῖον ὄρος*) *δ' ἐστὶν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν καὶ πρὸς νομὰς ἄριστον.* III, 40 ... *οἱ τὴν Πέτραν κατοικοῦντες, οἳ καλοῦνται μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον.* 76 (*τὸ Σιναῖον*) *ὑψηλότατον τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χωρίοις ὀρῶν τυγχάνον.* 200 *ἁπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν ἄριστοι τῶν δημιουργῶν Βεσελέηλος καὶ Ἐλίαβος.* IV, 19 *πρεσβύτατοι γὰρ οὗτοι τῶν ταύτην τὴν φυλὴν νεμομένων καὶ δυνατοὶ χρημάτων περιουσίᾳ.* 40 *σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος.* 181 *ταῦτα δὲ πράττοντες ἀλκιμώτατοι μάχας διενεγκεῖν ἁπάντων ἔσεσθε καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν εὐάλωτοι.* 193 *συνέθηκα*

ὑμῖν — πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον φυλάξαντες πάντων ἂν εὐδαιμονέστατοι κριθείητε. 221 *ἣ δ' ἂν ᾖ πλησιαιτάτη πόλις.* V, 213 *'τοῦτο γοῦν' ἔφη 'τεκμήριον τῆς εὐμενείας (τοῦ θεοῦ) μέγιστον τῇ ληνῷ με νῦν ἀνθ' ἅλωος χρῆσθαι.'* VI, 60 *οὐκ εἰδότες ὡς — θεὸς δὲ πάντων ἄριστος* (sc. *ἐστί*). 64 *ἐξεῖχε δ' αὐτῶν ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος ἦν βασιλικώτατος.* VII, 101 (ubi quidem Nicolaus Damascenus profertur) *ἄριστος ἔδοξεν εἶναι βασιλέων (Ἄδαδος).* 173 *πρεσβύτατος γὰρ ἦν υἱὸς αὐτῷ.* 224 *καὶ τῆς ὑπηρεσίας τὸ τάχος καὶ τὴν ὀξύτητα κρίναντες ἄριστ' εἶναι.* VIII, 190 *γενόμενος δὲ πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος.* IX, 232 *βασιλεύσας — ὁ Μανάημος ἐπ' ἔτη μὲν δέκα σκαιὸς καὶ πάντων ὠμότατος διέμεινεν ὤν.* XI, 8, 2, 6 (*Γαριζεὶν ὄρος*) *ὃ κατὰ τὴν Σαμάρειαν ὀρῶν ἐστὶν ὑψηλότατον.* XII, 4, 11 p. 95, 5 *ὃς ἦν νεώτατος τῶν Ἰωσήπου τέκνων.* XIV, 14, 5 in. *καὶ τοῦτο μέγιστον ἦν τῆς Ἀντωνίου περὶ τὸν Ἡρώδην σπουδῆς.* XV, 4, 2 p. 297, 19 *τὸ βάλσαμον ὃ τιμιώτατον τῶν ἐκεῖ καὶ παρὰ μόνοις φύεται.* 8, 5, 23 *τῆς χώρας ἀρίστην οὖσαν τὴν πλησίον κατεμέριζε τοῖς οἰκήτορσιν.* 9, 6 p. 336, 22 *πρὸς βορρᾶν, ὃς ἀνέμων αἰθριώτατος.* 11, 1, 13 *τὸ δὲ τῆς ἐπιχειρήσεως* (una notio) *ἣς νῦν ἐπιχειρεῖν ἐπιβάλλομαι, παντὸς εὐσεβέστατον καὶ κάλλιστον ἐφ' ἡμῶν γενέσθαι νῦν ἐκφανῶ* (Herodes apud populum verba facit de templo, quod exstructurus sit). — *τὸ δὲ τῆς ἐπιχειρήσεως* pro subiecto est. 11, 5 p. 348, 22 *ἔργον δ' ἦν ἀξιαφηγητότατον τῶν ὑφ' ἡλίῳ.* XVII, 4, 1 p. 73, 12 *φαρμακιστόταται δ' εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τῆς Ἀραβίας.* XVIII, 6, 8, 25 *Εὔοδον, ὃς ἦν αὐτῷ τιμιώτατος τῶν ἀπελευθέρων.* 9, 6, 28 *Μιθριδάτην — ἐπὶ ὄνον γυμνὸν ἀναθέμενος ἥπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζεται παρὰ Παρθυαίοις.* XIX, 1, 1, 15 *τὸ ἱερόν, ὃ Καπετώλιον μὲν καλοῦσι, τιμιώτατον δ' ἄρ' αὐτοῖς ἐστὶν ἱερῶν.* 1, 9, 15 *γενναιότατος γὰρ ἦν τῶν πολιτῶν.* 1, 12, 16 *ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὴν σήμερον τῶν θεωριῶν ὑστάτην ἡμέραν οὖσαν καὶ Γάιον ἐκπλευσούμενον;*

Bell. Iud. III, 9, 7 p. 274, 12 *ἡ (Σκυθόπολις) δέ ἐστι μεγίστη τῆς Δεκαπόλεως.* IV, 1, 21 *Ἐλεάζαρος — ὃς δὴ καὶ πιθανώτατος ἐδόκει τῶν ἐν αὐτοῖς νοῆσαί τε τὰ δέοντα.*

Contr. Ap. I, 7 *πάντων δὲ νεωτάτη σχεδόν ἐστι παρ᾽ αὐτοῖς* (sc. *Ἕλλησι*) *ἡ περὶ τὸ συγγράφειν τὰς ἱστορίας ἐπιμέλεια.* 14 *ταῦτα τοῖς Ἕλλησιν εἶναι δοκεῖ πάντων ἀρχαιότατα.* 21 *τῶν δημοσίων γραμμάτων ἀρχαιοτάτους εἶναί φασι τοὺς ὑπὸ Δράκοντος — γραφέντας νόμους.* 26 *οὕτως ἐνόμιζον αὐτοὶ φανεῖσθαι πάντων ἀληθέστατοι.* 163 *τούτων* (sc. *τῶν περὶ Πυθαγόραν ἱστορηκότων*) *ἐπισημότατός ἐστιν Ἕρμιππος.* II, 130 *ὃς οὔτε τὰς Ἀθηναίων τύχας οὔτε τὰς Λακεδαιμονίων ἐνενόησεν, ὧν τοὺς μὲν ἀνδρειοτάτους εἶναι, τοὺς δὲ εὐσεβεστάτους τῶν Ἑλλήνων ἅπαντες λέγουσιν.* 232 *Ἆρ᾽ οὖν — δύο ἢ τρεῖς ἔγνω τις προδότας γενομένους τῶν νόμων* (Iudaeorum) *ἢ θάνατον φοβηθέντας οὐχὶ τὸν ῥᾷστον ἐκεῖνον λέγω τὸν συμβαίνοντα τοῖς μαχομένοις, ἀλλὰ τὸν μετὰ λύμης τῶν σωμάτων, ὁποῖος εἶναι δοκεῖ πάντων χαλεπώτατος;* 279 *ἐπεὶ τοίνυν ὁ πολὺς χρόνος πιστεύεται πάντων εἶναι δοκιμαστὴς ἀληθέστατος.*

De Maccabb. 2 p. 271, 28 *κυριωτάτη δὲ πασῶν* (*ἰδεῶν τῆς σοφίας*) *ἡ φρόνησις.*

His locis sententia ea est, ut Germanice articulus praedicato addendus sit, Graece non ita. Exempla autem aliusmodi superlativi qui praedicati munere fungitur, ubi nos Germani eodem modo articulum non poneremus, affero haec:

Antt. II, 80 *σὺ γάρ μοι νῦν ἄριστος καὶ σύνεσιν ἱκανώτατος ὑπ᾽ οἰκέτου τοὐμοῦ μεμαρτύρησαι.* XV, 10, 5, 32 *ἄριστος γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμός.* XVI, 2, 4 p. 6, 26 *ἔστι τις δῆμος ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος ἀνθρώπων, οἷς οὐ μέγιστον ἀγαθὸν πέφηνεν ἡ προστασία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς;* XIX, 1, 10, 2 *δωροδοκώτατος γὰρ ἦν καὶ ὑβριστικώτατος.* 2, 5, 25 *τοῦτο δὲ* (sc. *τὸ περὶ Ῥήγιον καὶ Σικελίαν ἔργον ἐπινοηθὲν εἰς ὑποδοχὴν τῶν πλοίων*) *ὁμολογουμένως μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς πλέουσιν.*

Bell. Iud. I, 1, 6, 4 *φανεὶς ἄριστος κατὰ τὴν μάχην.*

De Maccabb. 2 p. 272, 5 *ἐν τῇ ἡδονῇ δέ ἐστι καὶ ἡ κακοήθης διάθεσις, πολυτροπωτάτη πάντων οὖσα τῶν παθῶν.*

Ne ordinalibus quidem praedicati munere fungentibus articulum adiungi haec demonstrant:

Antt. III, 250 *τῇ δὲ δευτέρᾳ — ἡμέρᾳ* (*ἕκτη δ' ἐστιν αὐτὴ καὶ δεκάτη*). IV, 273 *ἐνιαυτοῦ ἐνστάντος τοῦ ἰωβήλου* (*πεντηκοστὸς δ' ἐνιαυτός ἐστιν*). XI, 1 in. *Τῷ δὲ πρώτῳ ἔτει τῆς Κύρου βασιλείας* (*τοῦτο δ' ἦν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μεταστῆναι τὸν λαὸν ἡμῶν — συνέπεσεν*).

Aliis verborum generibus si praedicatum continetur, articulum non poni cum alia tum haec demonstrant:

Antt. I, 20 *εἰ μὴ πρὸ παντὸς — διδαχθεῖεν ὅτι πάντων πατήρ τε καὶ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν καὶ πάντα ἐπιβλέπων — δίδωσιν εὐδαίμονα βίον.* III, 66 *πάντων μόνως ἂν τοῦ δικαίου τυχεῖν ἡγουμένων, εἰ διαιτητὴς αὐτὸς οὗτος γένοιτο.* 111 *ἡ ἑτέρα* (*πλευρά*) *μέτωπον τοῦ παντὸς ἦν.* 248 *τῷ δὲ μηνὶ Ξανθικῷ ὃς Νισὰν παρ' ἡμῖν καλεῖται καὶ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχή.* 322 *ὥστε καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τὴν πολιτείαν ἡμῖν ὁ καταστησάμενός ἐστι θεὸς διὰ Μωυσέος.* VIII, 280 . . *θεὸν σεβομένοις, ὃν οὐ χεῖρες ἐποίησαν — ἀλλ' ὃς ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἁπάντων.* XII, 2, 12 p. 75, 16 *ἐπῄνεσαν δὲ καὶ τὸν Δημήτριον τῆς ἐπινοίας ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρετὴν γεγενημένον.* XIX, 5, 1, 10 *Ἡρώδου — ὃς ἦν πάππος αὐτοῦ.* XX, 8, 9, 27 *Βοῦρρον* (*παιδαγωγὸς δὲ οὗτος ἦν τοῦ Νέρωνος . . .*).

De Macabb. 3 p. 274, 21 *πῶς οὖν, εἴποι τις ἄν, εἰ τῶν παθῶν δεσπότης ἐστὶν ὁ λογισμός . . .*

Contra eodem modo quo Attici Iosephus participio, quod pro substantivo praedicatum est, articulum adiungit, velut Antt. III, 111 *καὶ τοῦτο ἦν τὸ ποιοῦν αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον.* IX, 53 *γινώσκειν* (sc. *κελεύει*) *ὅτι Ἐλισσαῖός ἐστιν ὁ προφήτης ὁ πάντα μηνύων αὐτῷ καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ βουλευόμενα.*

Huc referendum Antt. I, 89: *καὶ τοῦτο* (sc. quod in diluvio ad XV cubitos aqua super terram exstitit) *ἦν τὸ αἴτιον τοῦ μὴ διασωθῆναι πλείονας,* — *τὸ αἴτιον* participialem vim habet, tamquam si *τὸ ποιοῦν* legeretur. Ob eam causam articulum scriptor posuit.

Eis quae explicavimus repugnare non puto: Antt. IV, 182

τῆς δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις· αὕτη γέ τοι πρῶτον ἀγαθῶν τὸ πρέσβιστόν ἐστιν. Subiectum esse iudico *τὸ πρέσβιστον,* praedicatum *αὕτη.* Sed sententia secunda non plane perspicua est.

Idem valet Vit. 25, 31 *πόλεις δ' εἰσὶν αὗται τῶν κατὰ τὴν Γαλιλαίαν αἱ μέγισται.* Praedicatum *αὗται* esse censeo.

Idem cadit in Antt. III, 125 *καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο, τὸ δ' ἄβατον τὸ ἐντὸς τῶν τεττάρων κιόνων τοῦ ἁγίου τὸ ἅγιον.* — *τοῦ ἁγίου τὸ ἅγιον* notio immutabilis est et quasi terminus technicus, cui si articulus deesset sententia non prorsus perspicua esset.

Similiter XIX, 3, 1 p. 223, 2 *οἱ περὶ τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅπερ ἐστὶ τῆς στρατιᾶς τὸ καθαρώτατον* (res indicatur omnibus nota, dicitur enim de praetorianis).

Antt. IV, 264 autem *ᾧ δ' ἂν οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία τοῦ σωφρονεῖν τὸ μηδὲν εἶναι φανῶσι* mihi suspectum videtur *τὸ μηδέν,* nam et ex sententiae ratione articulus plane supervacaneus est nec apud Iosephum hoc modo cum *μηδείς* coniungitur. Omittendum igitur *τό,* quod nescio an ortum sit neglegentia librarii cuiusdam, qui *τοῦ* ante *σωφρονεῖν* scriptum repetiit, ex quo *τό* correctum est ab aliis.

Sequitur legendum eo loco de quo agimus ... *τοῦ θεοῦ κάλλιστόν ἐσμεν ἄνθρωποι* ... Sed dicat quispiam *κάλλιστον* esse subiectum. Huic opinioni non assentior. Iosephus enim dicit Mosem cum leges scriberet id egisse, ut praeter cetera hominum mentes ad deum converteret, quippe cuius ope procreati essent, ita ut omnium et animalium et rerum essent perfectissima. Quam perfectionem cum deberent deo, deo quoque illis esse obtemperandum. Itaque homines praedicat scriptor praestantissima animalia esse. Homines, *ἄνθρωποι,* igitur subiectum est. Quod si his consentire quis nolit, tamen articulus mihi videtur reiciendus; nam etsi neglegamus propter praedicativam constructionem articulum deesse, tamen ubi superlativus cum genitivo partitivo depre-

hendatur, negari illud non potest, omitti ab Iosepho articulum saepius in eiusmodi sententiis et vel ob eam rem hic omittendum esse.

I, 33 Naber legit *καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ ταῖς πάσαις ἡμέραις Μωυσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γενέσθαι* sequens codices SPL et Zonaram; Niesius secundum ceteros et epitomen scribit *τὸν κόσμον ἓξ ταῖς πάσαις ἡμέραις* ... Quaeritur qui sit Iosephi usus dicendi in talibus dictionibus temporalibus. Sententiarum, quibus, quo tempore quid fiat, adhibitis cardinalibus determinatur, exempla haec sunt — primum autem affero ea, ubi dativus vocis *ἔτος* et cardinalis deprehenditur:

Antt. VIII, 181 *τὸν δὲ πλοῦν — τρισὶν ἔτεσιν ἤνυον.* XI, 7, 1 extr. *Βαγώσης τοὺς Ἰουδαίους ἔτεσιν ἑπτὰ ὑπὲρ τοῦ Ἰησοῦ τελευτῆς μετῆλθεν.* XV, 11, 5 p. 349, 32 *ταῦτα* (templum) *ᾠκοδόμησεν* (Herodes) *ἔτεσιν ὀκτώ.* (6) *τοῦ δὲ ναοῦ* (templum *κατ' ἐξοχήν*) *διὰ τῶν ἱερέων οἰκοδομηθέντος ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ἓξ* ... XVII, 6, 3 p. 90, 29 *μὴ δυνηθέντων ἔτεσιν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε τῶν Ἀσαμωναίου — τοιόνδε τι* (templum Hierosolymitanum) *ἐπὶ τιμῇ πρᾶξαι τοῦ θεοῦ.*

Cf. XVIII, 6, 7 p. 158, 26 *μνημονεύειν* (imperativ.) *δέ, ὁπότε εἰσαῦθις τὸν ὄρνιν θεάσαιο τοῦτον, πέντε ἡμέραις σοι τὴν τελευτὴν ἐσομένην.*

ἡμέρα hoc modo reperitur:

Antt. VII, 189 *τοσοῦτο μέντοι γ' ἦν τὸ βάθος τῆς κόμης* (*Ἀβεσαλώμου*) — *ὡς μόλις αὐτὴν ἡμέραις ἀποκείρειν ὀκτώ.* X, 225 *ὄντα μεγάλα καὶ ὑπερήφανα* (*βασίλεια*) *συνετελέσθη ἡμέραις πεντεκαίδεκα.* XI, 6, 6, 7 *καὶ τοῦτο γενέσθαι βούλομαι — ὅπως οἱ πανταχόθεν ἡμῖν πολέμιοι μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες* ... XIV, 16, 2 p. 280, 11 *ᾑρέθη γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος ἡμέραις τεσσαράκοντα.* XV, 5, 5, 8 *πέντε μὲν ἡμέραις τετρακισχίλιοι οὕτως ἑάλωσαν.* XVI, 9, 2, 15 *τρισὶν ἡμέραις ἑπτὰ σταδίους διανύσας.*

Vit. 52, 23 *τρισὶ γὰρ ἡμέραις ἀπὸ Γαλιλαίας ἔνεστιν οὕτως* (sc. *διὰ Σαμαρείας*) *εἰς Ἱεροσόλυμα καταλῦσαι.*

Bell. Iud. I, 19, 6, 26 .. *ὡς πέντε μὲν ἡμέραις τετρακισχιλίους δεθῆναι.* III, 7, 3, 24 *οἱ μὲν οὖν τέσσαρσιν ἡμέραις ἐξειργάσαντο* (opus perfecerunt sc. Vespasiani milites). IV, 8, 1, 13 (*ἐπὶ Ἀντιπατρίδος*) *ἔνθα δυσὶν ἡμέραις καταστησάμενος τὴν πόλιν τῇ τρίτῃ προῄει.* V, 3, 5, 27 *τέσσαρσι δὲ ἡμέραις ἐξισωθέντος τοῦ μέχρι τῶν τειχῶν διαστήματος.* VI, 1, 1, 25 *Ῥωμαῖοι δὲ — τὰ χώματα διήγειραν μιᾷ καὶ εἴκοσιν ἡμέραις.* Item V, 11, 4, 25; 12, 2, 20.

Contra Ap. I, 140 (*βασίλεια*) *συνετελέσθη ἡμέραις δεκαπέντε.*

μήν reperimus:

Antt. VIII, 200 (*Ἰωάβου*) *πάντας τοὺς ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ὅπλα δυναμένους διαφθείραντος μησὶν ἕξ.*

νύξ:

Bell. Iud. V, 9, 4 p. 49, 6 *ὅτε τὸν μέγαν ἐκεῖνον στρατὸν μιᾷ νυκτὶ κατέστρωσεν ὁ θεός.* VII, 3, 3 p. 126, 5 *κατηγορῶν ὅτι νυκτὶ μιᾷ καταπρῆσαι τὴν πόλιν ἅπασαν διεγνώκεισαν.*

ἐν reperitur:

coniunctum cum *ἔτος*:

Antt. VIII, 99 *τὰ μὲν ἔργα ταῦτα — ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συντελέσας* ... XI, 4, 7, 2 *ᾠκοδομήθη δ' ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ* (*ὁ ναός*). XX, 10 p. 282, 5 *τριάκοντα δ' ἐν ἔτεσι τῆς τιμῆς* (*ἀρχιερατικῆς*) *Ὑρκανὸς ἀπολαύσας τελευτᾷ.* Item VIII, 130; 288; XX, 11, 2 p. 285, 1.

Bell. I, 4, 4, 32 *μάχαις ἐπαλλήλοις οὐκ ἔλαττον πεντακισμυρίων Ἰουδαίων ἀνεῖλεν ἐν ἓξ ἔτεσιν.*

ἐν et *ἡμέρα*:

Antt. II, 65 *ὁ δὲ θαρρεῖν τε παρεκάλει* (Ioseph pincernam) *καὶ προσδοκᾶν ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τῶν δεσμῶν.* Quod tamen non plane huc pertinere videtur, quia *ἐν* magis significat „post" quam „intra". XI, 5, 4 p. 25, 24 *γενομένου δὲ κηρύγματος ὥστε πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα ὡς τῶν ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις οὐκ ἀπαντησάντων ἀπαλλοτριωθησομένων τοῦ πλήθους.* ibid. l. 27 *συνῆλθον οἱ ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς*

καὶ Βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις. XII, 2, 12 p. 75, 10 *μεταγραφέντος δὲ τοῦ νόμου καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἔργου τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα καὶ δυσὶ λαβόντος.* XIII, 16, 5 p. 200, 18 *σχεδὸν γὰρ ἐν ἡμέραις δεκαπέντε χωρίων ἐκράτησεν εἴκοσι δύο.*

Si cardinali additur *πᾶς* vel *ὅλος* vel simile additamentum, res ita se habet:

ἐν omissum est:

(*ἔτος* spatium determinat) Antt. VI, 84 *μετὰ δὲ τὴν ἐκείνων τελευτήν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτώ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέσχε.*

Bell. II, 8, 7, 32 *μετὰ γὰρ τὴν τῆς καρτερίας ἐπίδειξιν* (si quis Essenorum sectam secuturus est) *δυσὶν ἄλλοις ἔτεσι τὸ ἦθος δοκιμάζεται.*

ἡμέρα positum est sine *ἐν*:

Antt. XIV, 14, 5 in. *καὶ τοῦτο μέγιστον ἦν τῆς Ἀντωνίου περὶ τὸν Ἡρώδην σπουδῆς, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν οὐκ ἐλπίζοντι περιεποιήσατο — ἀλλ' ὅτι καὶ ἑπτὰ ταῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ, τυχόντι τῶν οὐδὲ προσδοκηθέντων, ἀπελθεῖν ἐκ τῆς Ἰταλίας.*

πᾶς vel *ὅλος* cum *ἐν* coniunctum:

Bell. I, 2, 8, 17 *τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν κάλλιστα διοικήσας ἐν τρισὶ καὶ τριάκοντα ὅλοις ἔτεσιν.*

Antt. XII, 2, 2 p. 63, 18 *ταχέως ἐν ἑπτὰ ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος εἰλήφει τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ.* XIV, 10, 6 p. 236, 26 (senatus decernit) *τὰ ἀποκρίματα αὐτοῖς* (Iudaeorum legatis Romae versantibus) *ἀποδίδοσθαι ἐν ἡμέραις δέκα ταῖς ἁπάσαις.*

Qua constructione Iosephus utatur, si adhibet substantiva, quorum altera pars est cardinale, haec demonstrant:

Antt. VIII, 141 *ταῦθ' ὁ Σολομὼν εἰκοσαετίᾳ κατασκευάσας.* XV, 9, 6 p. 337, 11 *ἡ μὲν δὴ πόλις οὕτως ἐξετελέσθη δωδεκαετεῖ χρόνῳ.*

In temporis indiciis, si **cardinalia** non adhibentur, saepe tamen dativus solus reperitur, ut spatium, intra quod aliquid fiat, indicetur (Attici autem praepositionem non omittebant).

Exempla ubi *ἔτος* est:

Antt. IV, 227 *τῷ δὲ τετάρτῳ* (sc. *ἔτει*) *τρυγάτω πᾶν τὸ γενόμενον.*

ubi *ἡμέρα* est:

Antt. III, 246 *ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν ἀρνῶν — θύεται.* 294 *ταῖς δὲ βυκάναις ἐχρῶντο — καὶ τοῖς σαββάτοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις.*

Praeterea:

Antt. XII, 6, 2 p. 102, 21 *ὁ δὲ καὶ σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδασκε μάχεσθαι.*

Rarius dativus cum *ἐν*:

Antt II, 67 *ἴσθι — τὴν ὄψιν — προμηνύουσαν ἄφεσιν τῆς παρούσης ἀνάγκης ἐν τοσαύταις ἡμέραις ἐξ ὅσων κλημάτων τὸν καρπὸν ἐτρύγησας κατὰ τοὺς ὕπνους* ... III, 33 *ἔν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πίδαξιν ὀλίγαις ἐντυγχάνοντες — ἐν κακοῖς ἦσαν.*

Eundem in modum Iosephus si memoriae prodit, quo die vel quo anno quid factum sit, dativo solo utitur, ut:

Antt. V, 327 *ἐξῄει πάλιν ταῖς ἐχομέναις ἡμέραις.* VI, 337 *οὐ γὰρ προσενήνεκτο τροφὴν τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτί.* VII, 1 *τῇ τρίτῃ* (sc. *ἡμέρᾳ*) *παραγίνεται.* Item VII, 281; VIII, 26; 218; 230; 254; 312; 351; 378; IX, 10 et alibi.

Quae si respicimus, apparet scriptorem quem tractamus et dativo solo et *ἐν* uti; sed accedit quod in temporalibus dictionibus ad spatium quoque, per quod quid fit, significandum dativo utitur, ubi Attici accusativum vel praepositionem *διά* ponebant, ut:

Antt. I, 87 *πεντήκοντα καὶ ἐνακοσίοις ἔτεσιν ἦρξε τῶν πραγμάτων.* 89 *ἐπισημήναντος δὲ τοῦ θεοῦ — τὸ ὕδωρ ἡμέραις τετταράκοντα ὅλαις κατεφέρετο.* VI, 360 *τρισὶ γὰρ ἡμέραις ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος.* IX, 142 *ἀνέθρεψαν — ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἕξ.* X, 216 *διαζήσας οὕτως ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτά.* XI, 4, 8, 6 *τοῦτον πολιτευόμενοι τὸν τρόπον ἔτεσι πλείοσιν ἢ πεντακοσίοις διήγαγον.* XII, 2, 13 p. 76, 6 *Θεόπομπος — ἐταράχθη τὴν διάνοιαν πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἡμέραις.* XIII, 13, 3 p. 188, 13 *αἱρεῖ* ... *Γάδαρα πολιορ-*

κήσας δέκα μησίν. XV, 6, 4, 25 *ἀρχιερεὺς — ἔτεσιν ἐννέα τὴν τιμὴν κατέσχε.* XVIII, 4, 2, 16 *Πιλᾶτος δέκα ἔτεσιν διατρίψας ἐπὶ Ἰουδαίας εἰς Ῥώμην ἠπείγετο.*

Bell. prooem. 7 in. *Ἀντίοχος — κατασχὼν* (*Ἱεροσόλυμα*) *ἔτεσι τρισὶ καὶ μησὶν ἕξ* ... I, 18, 2, 6 *τηλικαύτης δυνάμεως περικαθεζομένης πέντε μησὶ διήνεγκαν τὴν πολιορκίαν.* II, 12, 8, 12 *διοικήσας τὴν ἡγεμονίαν ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα, πρὸς δὲ μησὶν ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν ἡμέραις* ... III, 10, 8, 13 *σταφυλήν τε καὶ σῦκον δέκα μησὶν ἀδιαλείπτως χορηγεῖ* (*χώρα*). IV, 11, 5, 28 *δυσὶ δὲ ἡμέραις ἐνταῦθα τὴν στρατιὰν ἀναλαβών* (= quietem dans). V, 8, 2, 28 *τρισὶ — ἀντέσχον ἡμέραις καρτερῶς ἀμυνόμενοι.* VI, 2, 7 in. *ἡ λοιπὴ τῶν Ῥωμαίων δύναμις ἡμέραις ἑπτὰ καταστρεψαμένη τοὺς τῆς Ἀντωνίας θεμελίους.*

Contr. Ap. I, 11 .. *περὶ τῶν ἐπὶ Τροίαν τοσούτοις ἔτεσι στρατευσάντων.*

Item Antt. V, 197; IX, 173; 177; 234; 278; 287; X, 78; 228; 274; XI, 6, 1 p. 32, 19; 6, 8, 20; 7, 1 extr.; XII, 2, 10 p. 72, 23; 7, 6, 7; 9, 5, 12; XIII, 10, 7, 30; 13, 5, 16; 15, 5 p 195, 18. Bell. II, 13, 2, 1; 19, 4, 6; 19, 5, 5. V, 9, 2 in.; 9, 4 p. 46, 12; ibid. p. 47, 7; 9, 4 p. 48, 10. VI, 4, 1, 13.

Idem valet, si additur *πᾶς* vel *ὅλος*:

Antt. VII, 180 *τρισὶν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμένει.*

Similiter IX, 233 *δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν.*

Idem est loquendi usus, si supplendum cardinale *εἷς* est:

Antt. XI, 3 in. (*μάγων*) *οἳ — τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐνιαυτῷ κατέσχον.* XIII, 10, 3, 1 *Ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἑλὼν ἐνιαυτῷ πολιορκήσας.* 13, 3 p. 189, 26 *ὁ δ' Ἀλέξανδρος — ἀναιρεῖ — τὴν πόλιν — ἐνιαυτῷ πολιορκήσας.*

Ex eis omnibus quae disputavimus effici illud videtur, in deliciis Iosephum habere constructionem dativi solius praepositione *ἐν* non addita. Quare etsi subtiliter nequit discerni quid sit illo loco quem tractamus legendum, tamen ad veritatem accedere mihi videtur lectio *καὶ τὸν κόσμον ἓξ ταῖς πάσαις ἡ.* etc.

Eandem ob causam ubi codices inter dativum et accusativum variant dativus nescio an praeponendus sit, maxime si cardinalia adhibentur. Quare Niesii reicio lectionem Antt. III, 32 *τῇ δὲ τροφῇ ταύτῃ τετταράκοντ᾽ ἔτη ἐχρήσαντο, ἐφ᾽ ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ* (codices MSPL et epitome praebent *ἔτεσιν*, Naber hoc retinet), deinde eiusdem Naberique lectionem Antt. VIII, 382 *ἑπτὰ μὲν ἡμέρας ἀντεστρατοπεδευκότες ἡσύχαζον* (*ἡμέρας* coniecit Niesius, codices et epitome habent *ἡμέραις*), tum Niesii lectionem IX, 228 *Ζαχαρίας ἓξ μῆνας βασιλεύσας τῶν Ἰσραηλιτῶν* (Naber sequitur codices ROSP et epitomen, quae *μησί* praebent); existimo his locis dativos esse restituendos.

I, 53 Naber praebet: *Ἄβελος μὲν γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο, καὶ πᾶσι τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ πραττομένοις παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων, ἀρετῆς προυνοεῖτο.* Niesius: *προενόει*; codicum P secunda manu correctus habet *προενοεῖτο*, RO *προέβη*, ceteri *προενόει*. Perscrutandum, utrum scriptor dicat *ἀρετῆς προνοεῖσθαι* an *ἀρετῆς προνοεῖν* an utrumque an cum *ἀρετή* illud significaturus aliud verbum coniungat. Exempla mihi suppeditant haec:

Antt. IV, 230 (*τοῖς νόμοις*) *εἰδόσι προνοεῖσθαι τοῦ κατ᾽ αὐτοὺς ἀμέμπτου.* IX, 186 *θαυμαστῶς δὲ τοῦ δικαίου προυνόει.* X, 104 *κελεύων — προνοεῖν δὲ τοῦ δικαίου.* XX, 8, 3, 20 *ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν οὐ προνοουμένοις τῆς ἀληθείας* (sc. *ἱστοριογράφοις*) *ἐξέστω γράφειν ὡς θέλουσι.*

Raro igitur *προνοεῖν* (*-εῖσθαι*) ad morum probitatem aut improbitatem describendam adhibetur. Alia vis est in his:

Antt. I, 156 *δυνάμεως γὰρ αὐτοῖς* (sideribus, Abramus docebat) *παρούσης κἂν προνοῆσαι τῆς καθ᾽ αὐτοὺς εὐταξίας.* 219 *θεῖος ἄγγελος — κελεύει* (Hagarem) *προνοεῖν τῆς ἀνατροφῆς τοῦ παιδίου.* 244 *ἔτι δὲ καὶ λῃστηρίων ὄντων ἐν αὐτῇ* (Mesopotamia non satis pervia erat) *ἃ διαφεύγειν οὐκ ἐνῆν μὴ προνοοῦσι τούτου τοῖς ὁδεύουσιν.* VII, 273 *τὸ γῆρας λέγων τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν — ὥστε καταλύσεως ἤδη καὶ*

ταφῆς προνοεῖν. VIII, 206 οὕτω δὲ τῶν ἔργων (sc. τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας) προυνόησεν ὥσθ' ... XIII, 11, 2, 12 τοῦ ἀνύποπτος εἶναι τῷ ἀδελφῷ προνοῶν. XIV, 10, 20, 20 περὶ τῶν ἄλλων ὧν ἐπέσταλκας προνοήσομεν. 10, 22, 25 προσέταξεν — προνοῆσαί τε τῆς ἀσφαλοῦς εἰς οἶκον τῶν πρεσβευτῶν ἀνακομιδῆς. Similiter I, 248; VII, 337; VIII, 114; 334. X, 44. XI, 6, 8, 7: ibid. l. 15. XII, 9, 2, 25. XIV, 10, 15, 27; 15, 3, 9; XVII, 8, 1, 20. Hic semper forma activa scripta est.

Praeterea XI, 6, 6, 26 προνοησάμενος εἰρήνης καὶ εὐνομίας. XII, 4, 2 p. 84, 7 ἐπέπληττε τῷ Ὀνίᾳ μὴ προνοουμένῳ τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν. XIV, 8, 5 p. 227, 1 τῆς ἀσφαλοῦς αὐτῶν ἐπανόδου προνοούμενος. XIX, 6, 3 p. 237, 7 καὶ ἐμοῦ καὶ τοῦ — βασιλέως Ἀγρίππα οὐδενὸς μᾶλλον προνοουμένων ἢ ἵνα μὴ — τὸ — ἔθνος — εἰς ἀπόνοιαν χωρῇ. Similiter II, 186; 215; 280; IV, 20. IX, 162. X, 242. XX, 9, 7, 9. Vit. 55, 30. Hic forma est medialis.

Sine genitivo:

προνοεῖν:

Antt. I, 205 αἱ δὲ παρθένοι πᾶν ἠφανίσθαι τὸ ἀνθρώπων γένος ὑπολαβοῦσαι τῷ πατρὶ πλησιάζουσι προνοήσασαι λαθεῖν. XIV, 10, 7, 4 καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς — προνοεῖν ὅπως Ὑρκανῷ — χάρις ἀνταποδοθῇ. XV, 9, 2 p. 331, 25 ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἳ — οὐχ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς παρασκευάζειν τὰ σιτία, προὐνόει. XVI, 3, 3 p. 12, 29 διὸ καὶ καθάπερ ἔφεδρόν τινα τὸν Ἀντίπατρον εἰσῆγεν (Herodes) οἰόμενος ὀρθῶς προνοεῖν.

De Macc. 7 p. 283, 29 ἀλλ' ὅσοι ἔχονται τῆς εὐσεβείας, τὸν λογισμὸν φρόνιμον ἔχειν ἐξ ὅλης καρδίας προνοοῦσι.

προνοεῖσθαι:

Antt. IV, 299 στρατοπεδευσάμενοι δὲ προνοεῖσθε (M προνοεῖτε) μὴ ... VII, 276 οἱ δ' ἄρχοντες τῆς Ἰούδα φυλῆς μὴ δυσχεραίνειν αὐτοὺς ἠξίουν προληφθέντας· καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον προνοούμενοι καὶ στέργοντες φθάσαι. (Graviter accusata erat Iudae gens, quia Davidae ceteris gentibus insciis obviam profecta erat.)

Cum accusativo coniunctum Antt. XIX, 2, 2 p. 217, 13

δίκαιοί ἐστε προνοῆσαι ἰδίᾳ τὸ εἰς κοινὴν αὐτοῦ (i. e. *τοῦ ὀρθουμένου τῆς πόλεως*) *τὴν ὠφέλειαν ἁπάντων*.

Perspicuum est Iosephum tum *προνοεῖν* usurpare tum *προνοεῖσθαι*, et proprie et translate, sed *προνοεῖν* cum genitivo coniunctum saepius, si genitivus deest, plerumque.

Itaque dubium, quid illo loco I, 53 sit scribendum; praestat autem, quia omnes paene codices *προενόει* praebent, activam formam, praesertim cum multo crebrior sit, scribere (ut Niesius); contra Naber recte fecit, quod scripsit *πρου-*, nam Dindorfius iam vidit (cf. Fleckeiseni Annal. 99 p. 821 – 847) *προε-* semper in *πρου-* contrahendum; cf. Antt. VIII, 206; IX, 186; XV, 9, 2 p. 331, 25. XVII, 8, 1, 20. XIX, 6, 4 in. XX, 11, 1, 1. — (Corrigendum XI, 6, 8, 7 et *προυνόησε* scribendum.)

Itaque Antt. I, 53 *ἀρετῆς προυνόει* legendum puto.

I, 55 Naber praebet: *ὁ δὲ θεὸς συνεὶς τοὔργον ἧκε πρὸς τὸν Κάϊν περὶ τἀδελφοῦ πυνθανόμενος ποῦ ποτὲ εἴη*. Niesius: *ποῖ*. Codices habent *ποῖ*, versio Latina „ubi“.

De hoc loco iam Ernesti, postea Dindorfius disputaverunt. *εἶναι* coniunctum cum adverbio locum significante deprehenditur: Antt. VI, 64 *ποῦ ποτ᾽ εἴη*; VIII, 333 *μὴ δυνάμενος εὑρεῖν ὅπου ποτ᾽ εἴη γῆς*. (His duobus locis codices omnes consentiunt.) XII, 7, 4 p. 107, 29 *ὅπου ποτ᾽ εἶεν*. Bell. I, 25, 1, 4 *ποῦ ποτε ἐστὶν ὁ ἀλιτήριος, ἐβόα, ποῦ δὲ τὴν πατροκτόνον ὄψομαι κεφαλήν*. VII, 6, 6, 6 *τοῖς ὁπουδήποτ᾽ οὖσιν Ἰουδαίοις*. Hos locos iam Dindorfius attulit et quod hic ubique usitata elocutio observatur, falsam esse dixit lectionem *ποῖ* I, 55, et I, 197 *ποῖ* (sic codices, versio Latina „ubi“, epitome *ποῦ*, Naber *ποῦ*) *ποτ᾽ εἴη τυγχάνουσα ἡ Σάρρα*, et XIX, 4, 2, 10 *τοῖς ὅποι ποτὲ στρατοπέδοις*; corrigendum esse *ποῖ* (*ὅποι*) in *ποῦ* (*ὅπου*). Utrum *ποῦ* an *ποῖ* cum *εἶναι* coniungeretur investigans quae Dindorfius dissereret recta esse cognovi; nam verba *παρεῖναι* et *παραγίγνεσθαι* et aliquando *γίγνεσθαι* cum praepositionibus

quas accusativus sequitur vel similibus vocabulis copulata repperi, nunquam *εἶναι*. Exempla:

παρεῖναι:

Antt. I, 345 *παρῆν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ Χεβρῶνα*. II, 261 *αἱ δ' .... παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα*. III, 84 *πάρεστι — εἰς τὸ στρατόπεδον*. V, 79 *παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς Σιλοῦντα πόλιν*. 147 *παρῆν ἐπὶ τὴν ξενίαν*. VI, 325 *ἵνα παρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς Ῥεγάν*. VII, 31 *μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν Ἀβέννηρος*. 359 *οἱ παρόντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον*. VIII, 331 *ὅτι παρείη πρὸς αὐτόν*. XVIII, 6, 3 p. 150, 24 *εἰς Πτολεμαΐδα παρῆν*. 8, 1, 18 *παρῆσαν ὡς τὸν Γάιον*.

Bell. I, 25, 1, 30 *αἵ τε οὖν βίβλοι παρῆσαν εἰς χεῖρας Ἡρώδῃ*. II, 9, 4, 20 *τοῦ Πιλάτου παρόντος εἰς Ἱεροσόλυμα*.

παραγίγνεσθαι:

Antt. I, 200 *οἱ δὲ ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν Σοδομιτῶν πόλιν*. II, 192 *ὁ Ἰώσηπος εἰς ἑκάστην παραγενόμενος πόλιν*. V, 229 *παραγενόμενος εἰς Ἐφράν*. VI, 67 *εἰς Ἀρμαθὰν παραγίνεται πόλιν*. VII, 79 *παραγίνεται ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν κιβωτόν*. VIII, 182 *εἰς ὄψιν αὐτῷ παραγενέσθαι*. IX, 26 *παραγενόμενος δὲ πρὸς τὸν βασιλέα*. X, 154 *παραγενόμενος δ' εἰς Βαβυλῶνα*.

Bell. I, 2, 3, 11 *παραγενέσθαι εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο*.

Vit. 12, 14 *εἰς κώμην τινὰ – παραγίνομαι*.

γίγνεσθαι:

Antt. X, 42 *γενόμενος δ' εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα*. Contra: Vit. 47, 20 *ἐν Γαβαρὼθ γενόμενος*.

At exempla verbi *εἶναι* eodem modo usurpati non repperi. Ob eam rem Dindorfius recte videtur iudicasse.

I, 60 Naber scribit: *πολλὴν δ' ἐπελθὼν γῆν ἱδρύεται μετὰ τῆς γυναικὸς Κάϊς (εἰς) Ναΐδα, τόπον οὕτω καλούμενον, καὶ αὐτόθι ποιεῖται τὴν κατοίκησιν*. Niesius codices secutus: ...... *Κάις Ναίδα τόπον οὕτω καλούμενον* etc.

Haec cum reputabam, Holwerdae emendationes Flavianae

nondum mihi praesto fuerunt; cuius disputationem cum postea legerem, plane idem illum iam existimasse quod me cognovi. Primum igitur summam eorum quae dixit afferam. Negat autem praepositionem εἰς ante Ναίδα deesse debere. Hoc cum codices docere tum ipsam rationem. Scilicet non urbem sive pagum Naida intellegere Iosephum sed regionem, quippe quam τόπον vocet. ἱδρύεσθαι πόλιν, ἱερόν, βωμόν rectissime dici, ἱδρύεσθαι τόπον, regionem condere, ne cogitari quidem posse. Nomen Κάις suspectum esse, quia longius absit ab ἱδρύεται et ad sententiam intellegendam non necessarium sit; immo Κάις corruptum esse ex εἰς.

His pauca addam. Ne tum quidem, si Iosephus verbo Ναίδα urbem significaret, εἰς deesse deberet. Nam si τόπος urbem significat, ἱδρύεσθαι significare non potest „condere“; sententia enim non recta esset. Neque enim dicendum erat: Cais urbem condidit Naida, quae appellabatur, et ibi domicilium collocavit.

Urbem condere est domicilia collocare et hominibus incolenda tradere; secundum ea, quae Iosephus memoriae prodit, praeter Adamum et Evam et eorum pueros in orbe terrarum non fuerunt homines illo tempore. Quibus igitur urbem incolendam daret Cais? At legimus ἱδρύεται μετὰ τῆς γυναικός et ἔνθ' αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο: Caidis igitur familia tantum incolas huic loco dedit et ineptum esset de condendo verba facere. — Et tamen ex verbis τόπον οὕτω καλούμενον, si τόπος esset urbs, cognosceretur fuisse iam urbem, quia iam nomen haberet; sed ne nomen Νάις quidem tum fuisse existimandum est et „τόπον οὕτω καλούμενον“ interpretandum „quem sic vocavit“. — Quod si ἱδρύεσθαι non est c o n d e r e sed c o n s i d e r e aliquo loco, εἰς deesse non debet. Nusquam enim in Iosephi scriptis praepositio ante nomen oppidi omittitur.

Accedit quod Κάις Ναίδα vel Κάις εἰς deformissime sonant.

Omittendum ergo Κάις et legendum: ἱδρύεται μετὰ τῆς γυναικὸς εἰς Ναΐδα ...

I, 98 εὐμενῶς τ' οὖν αὐτὸν (deum) προσδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει (sc. Νῶεος) καὶ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπὶ τὴν γῆν ὁμοίαν βαλεῖν, ὅπως ἔργοις τε τοῖς ταύτης προσλιπαροῦντες (homines) καὶ πόλεις ἀναστήσαντες εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν καὶ μηδενὸς ὧν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρίας ἀπέλαυον ὑστερήσειαν ἀγαθῶν. Sic Naber; Niesius: ὑστερῶσι, quod (praeter MSP, qui habent ὑστερήσειν) codices praebent.

Quaeritur num apud Iosephum post ὅπως, ἵνα similia vel omnino in secundariis sententiis, ubi inter duos modos eligi licet, modorum mutatio fiat, si coordinantur verba plura.

Aequalitas modorum his locis est:

Antt. I, 110 τοῦ δὲ θεοῦ κελεύσαντος αὐτοῖς — στέλλειν ἀποικίας ἵνα μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους ἀλλὰ γῆν πολλὴν γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολαύοιεν τῶν καρπῶν. II, 219 ἔπειτα δὲ δείσας Ἀμαράμης μὴ κατάφωρος γένηται καὶ πεσὼν ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τ' ἀπόληται .... III, 16 (καταπαύειν ἤρξατο τῆς ὀργῆς) ἐλέγχεσθαι δ' αὐτοὺς οὐκ ἀγαθοὺς — οὕτω — πρὸς αὐτὸν — διατεθέντας — καὶ ταῦτα μηδὲν — διαψευσάμενον περὶ ὧν εἴποι τε καὶ πράττειν κατ' ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κελεύσειε. IV, 311 ἐδίδασκε ... ὡς ἂν αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γένοιντο καὶ ὅπως ἂν οἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν τεκμηρίῳ χρώμενοι τοῖς λίθοις (Moses populum docet, quo modo se gerere oporteat, si Palaestinam capiat). V, 133 τὸ θεῖον ἀναιρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φείσαιντο — τῶν Χαναναίων, ἔπειθ' ὡς ἐκεῖνοι χρήσοιντο πολλῇ κατ' αὐτῶν ὠμότητι. VI, 72 οἱ δὲ Γαλαδηνοὶ — ἀνοχὴν ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίωσαν, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους παρακαλέσωσι συμμαχεῖν αὐτοῖς, καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, πολεμῶσιν. VII, 39 Δαυίδης δ' ἀκούσας ἀνῃρημένον τὸν Ἀβέννηρον ἤλγησε μὲν τὴν ψυχήν, ἐμαρτύρατο δὲ πάντας, ἀνατείνων εἰς τὸν θεὸν τὴν δεξιὰν καὶ βοῶν ὡς οὔτε κοινωνὸς εἴη τῆς Ἀβεννήρου σφαγῆς οὔτε κατ' ἐντολὴν ἰδίαν ἀποθάνοι. VIII, 237 δείσας μὴ παρευδοκιμήσειεν αὐτὸν ὁ ξένος παρὰ τῷ βασιλεῖ καὶ πλείονος ἀπολαύοι τιμῆς. IX, 9 τοῦτο δεηθῆναι — αὐτοῦ, ὅπως ὑπερμάχηται τῆς πόλεως ἐκείνης καὶ τοὺς ἐπ' αὐτὸ τολ-

μήσαντας ἐλθεῖν ἀμύνηται. X, 27 ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ ὅτι καὶ διαφεύξεται τὴν νόσον μετὰ τρίτην ἡμέραν καὶ βιώσεται μετὰ ταύτην ἔτη πεντεκαίδεκα καὶ παῖδες αὐτῷ γενήσονται. XI, 5, 6 p. 28, 24 ὁ δὲ βασιλεὺς — κατένευσε πρὸς τοὺς σατράπας — κομίσαι γράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι καὶ πᾶσαν παράσχωσι χορηγίαν εἰς ἅπερ βούλεται. XII, 2, 3 p. 64, 5 προστάξαντός σου, ὦ βασιλεῦ (Demetrius scribit Ptolemaeo regi) περί τε τῶν ἔτι λειπόντων — συγγραμμάτων ὅπως συναχθῇ, καὶ περὶ τῶν διαπεπτωκότων, ὅπως τῆς δεούσης ἐπιμελείας τύχῃ. XIII, 4, 9 p. 149, 27 φρόντισον οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται καὶ δοθῇ Ἰωνάθῃ, καὶ ἐν ἐπισήμῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱεροῦ τεθῇ. XIV, 3, 2 p. 208, 26 Ὑρκανὸς δὲ κατηγόρει ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἀφαιρεθείη τὸ πρεσβεῖον ὑπ' Ἀριστοβούλου καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας. XVI, 6, 5, 28 (ex consulto Romano) (οἱ Ἰουδαῖοι) ἐνέτυχόν μοι νῦν ὡς ὑπό τινων συκοφαντῶν ἐπηρεάζοιντο καὶ ὡς ἐν προφάσει τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. XVII, 5, 7 p. 86, 31 πρὸς δὲ αὐτὸν ἐγέγραπτο Ἀντίπατρον, διασαφούσης ὅτι — αὐτή τε γράψειε πρὸς Ἡρώδην — καὶ ἀντίγραφον τῆς ... ἐπιστολῆς ... ἀποπέμψειεν αὐτή. XX, 1, 1 p. 246, 13 ταῦτα πυθόμενον τὸν Φάδον σφόδρα παροξύνειν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτῷ παραλίποιεν — ἀλλ' ἀδεᾶς ἐφ' ὅπλα χωρήσειαν.

Vit. 49, 12 πρῶτον τῆς ἐπιστολῆς τοὺς περὶ τὸν Ἰωνάθην ὑπεμίμνησκον, ὃν τρόπον γράψειαν ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πεπέμφθαι διαλύσοντές μου τὰς πρὸς τὸν Ἰωάννην φιλονεικίας, ὡς παρακαλέσειάν τέ με πρὸς αὐτοὺς ἀφικέσθαι.

Bell. III, 2, 3, 12 οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀντώνιον ὡς μήτε τρίβοιντο περὶ τὸν πύργον — μήτε ζῶντα τὸν ἡγεμόνα καὶ γενναιότατον τῶν πολεμίων περιίδοιεν, ὑποπιμπρᾶσι τὸ τεῖχος. V, 9, 4 p. 47, 22 βοῶντα γοῦν τὸν Ἱερεμίαν ὡς ἀπέχθοιντο μὲν τῷ θεῷ διὰ τὰς εἰς αὐτὸν πλημμελείας, ἁλώσοιντο δ' εἰ μὴ παραδοῖεν τὴν πόλιν, οὐθ' ὁ βασιλεὺς οὐθ' ὁ δῆμος ἀνεῖλεν.

Item Antt. I, 223. II, 293. VI, 100; 194. VII, 36;

289; 337. VIII, 15; 143; 244. IX, 82; 86; 273. XI, 1, 3, 6; ibid. p. 2, 28; 3, 5, 17; 5, 1, 29; ibid. p. 22, 15; 5, 7, 14; 5, 8, 25. XII, 2 11 p. 73, 14; 2, 13, 13. XIII, 5, 4, 1. XIV, 8, 5 p. 227, 16; 9, 4 p. 230, 10; 10, 3 in.; 10, 6 in.; 10, 20, 9; 10, 25, 21; 12, 5, 18. XV, 6, 5, 15; XVI, 11, 4, 16. XVII, 5, 1, 6; 5, 5 p. 83, 9. XVIII, 5, 4 p. 148, 21. XIX, 7, 5, 7; 2, 5, 28. XX, 2, 5, 28.

Bell. III, 7, 2, 9; IV, 5, 4, 10.

Mutatio modorum est his locis:

Antt. I, 314 *Λάβανος δὲ — ἤρξατο κατηγορεῖν αὐτοῦ* (*Ἰακώβου*), *προφέρων ὅτι καὶ πένητα αὐτὸν ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο καὶ παράσχοι πᾶσαν ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως*. II, 168 *ὡς δ' — Ἰάκωβος τὰ περὶ τὸν Ἰώσηπον ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τὸν θάνατον διαπεφευγὼς — ἀλλὰ καὶ ζῇ μετὰ λαμπρᾶς εὐδαιμονίας*. 195 *Ἰωσήπου δ' ἐγκώμιον διεξελθὼν* (Iacobus priusquam mortuus est), *ὅτι μὴ μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ τούτου πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο*. V, 267 *ἔλεγεν ὡς οὔτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν οὐ παρεγένοντο — ἐπειθ' ὡς ἄδικα πράττειν ἐπιχειροῦσι*. VI, 58 *τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδ' ὡς ἀφίκοιτο παρὰ Σαμούηλον — οὐδ' ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σεσῶσθαι τὰς ὄνους ἔφρασε*. X, 18 *Ἡρόδοτος — φησὶν ὡς οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα — ἔλθοι, πολιορκῶν δὲ τὸ Πηλούσιον ἔλυσε τὴν πολιορκίαν*. XI, 4, 6, 3 (Cyri iussum de aedificando Iudaeorum templo) *τὴν δὲ ἐπιμέλειαν τούτων εἶναι Ἀβασσάρου — καὶ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ, ὅπως αὐτοὶ μὲν ἀφέξονται τοῦ τόπου, τοῖς δὲ δούλοις τοῦ θεοῦ — ἐπιτρέψωσιν οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν*. XIII, 3, 1 p. 139, 3 *διέγνω — αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσειε ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ — καὶ Λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ ἰδίου γένους καταστήσῃ*. XIV, 3, 3, 16 *τέως δ' ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύων ἅμα τὸν Ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποστήσῃ καὶ διακλεισθείη τῶν παρόδων*. XVI, 10, 8 p. 53, 7 *Καῖσαρ ἐξεῖργεν* (interpellabat) *αὐτόν* (Nicolaum), *τοῦτο μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ Ἡρώδου*

λέγειν, εἰ μὴ στρατιὰν ἤγαγεν εἰς Ἀραβίαν μηδὲ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀπέκτεινε τῶν ἐκεῖ, μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι.

Vit. 5, 7 *δείσας γοῦν μὴ ταῦτα συνεχῶς λέγων διὰ μίσους ἀφικοίμην καὶ ὑποψίας ὡς τὰ τῶν πολεμίων φρονῶν, καὶ κινδυνεύσω ληφθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀναιρεθῆναι.*

Horum exemplorum praeter Antt. XIII, 3, 1 p. 139, 3: XIV, 3, 3, 26; Vit. 5, 7, ubi coniunctivus et optativus, in omnibus indicativus et optativus aut coniunctivus variant. Deinde si conferas multitudinem illorum, quae supra attuli, cum horum paucitate, apparet scriptorem concinnitatis studiosum esse. Itaque verisimile est eum illo loco de quo disputamus scripsisse: *ὑστερήσειαν.*

I, 128 apud Naberum est: *μάρτυς δέ μου τοῦ λόγου μία τῶν ἐν Κύπρῳ πόλεων ἰσχύσασα τὴν προσηγορίαν φυλάξαι,* Niesius edit *μάρτυς δέ μου τῷ λόγῳ.*

μάρτυς εἶναι vel *μαρτυρεῖν* vel simile his locis deprehendi:

Antt. I, 107 *μαρτυροῦσι δέ μου τῷ λόγῳ πάντες οἱ — συγγραψάμενοι . . .* 240 *μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ καὶ Ἀλέξανδρος.* XII, 3, 3 p. 79, 30 *ὡς μαρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις Πολύβιος.* XIII, 8, 4, 10 *μάρτυς δὲ τούτων ἡμῖν ἐστι καὶ Νικόλαος.* XIV, 8, 3, 22 *μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ Στράβων*, item XV, 1, 2, 1. XVIII, 6, 5 p. 154, 21 *μαρτυρήσει δέ μοι τῷ λόγῳ — Τιβερίου τὸ ἔργον αὐτό.*

Deinde:

III, 74 *καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τἀληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις.* IV, 40 *σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος.* 41 *τούτων μοι γενοῦ μάρτυς.* V, 113 *μάρτυς δ' ἡμῖν τοῦ ἐπὶ τοιαύτῃ τὸν βωμὸν αἰτίᾳ κατασκευάσαι γένοιτο ὁ θεός.* 317 *(δεῖ) μαρτυρεῖν δ' ἐκείνῳ τὴν εἰς τἆλλα πάντα τῆς ἀρετῆς περιουσίαν.* VI, 355 *'ἐγὼ μέν' εἶπε 'μαρτυρῶ σοι πολλὴν περὶ ἐμὲ σπουδήν.* XIII, 5, 3 p. 152, 3 *ἀπέπεμψεν — πρὸς Ἰωνάθην μαρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας.* 10, 5, 15 *τῶν δὲ μαρτυρησάντων αὐτῷ*

πᾶσαν ἀρετὴν ὃ μὲν ἥσθη τοῖς ἐπαίνοις. XIV, 10, 7, 1 (consultum) τῶν — αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάντων Ὑρκανῷ — καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομνημονεύειν... XVI, 2, 4 p. 6, 7 οἵ γε μὴν ἐμποδὼν ὄντες καὶ πρὸς ἐπήρειαν χρώμενοι Ἰουδαίοις — ἀδικοῦσι, τοὺς εἰληφότας (sc. beneficia), εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοὺς οἷς οἱ κράτιστοι ἐμαρτύρησαν ἐν τῷ καὶ τοιαῦτα δεδωκέναι... XVI, 5, 4 p. 24, 18 μαρτύριον δέ μου τούτου τοῦ πάθους (et munificentiae et crudelitatis Herodis), ὅτι ... XVIII, 1, 3, 3 εἰς τοσόνδε ἀρετῆς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν.

Tralate:

II, 59 ἐπὶ δὲ τῇ γυναικὶ καὶ μᾶλλον ἐφρόνει (Πετεφρῆς) κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην αὐτῇ μαρτυρῶν. IV, 212 δὶς δ' ἑκάστης ἡμέρας — μαρτυρεῖν (sc. νόμος) τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς ἃς — παρέσχε.

Praeterea cf.:

II, 235 καὶ μαρτυρεῖ (Moses) τῇ προσαγορεύσει διὰ τοῦ γεγονότος (librorum sacrorum interpres Pharaoni dicit de Mose infante). III, 189 μαρτυρούντων δ' ἐφ' ἅπασιν αὐτῷ (Ἀαρῶνι) καὶ — ἐνδεικνυμένων — εἶπεν. IX, 283 μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ Μένανδρος. XII, 1, p. 58, 31 μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ Ἀγαθαρχίδης. 3, 3 p. 79, 26 γράφει — τοῖς φίλοις, μαρτυρῶν τοῖς Ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν εὖ πρὸς αὐτῶν πάθοι. XIII, 10, 4, 25 ὡς μαρτυρεῖ καὶ Στράβων ἡμῖν. XIV, 7, 2 p. 220, 10 πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι. XV, 5, 3 p. 362, 31 ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω.

Vit. 65, p. 344, 15 τῇ ἀληθείᾳ (scriptorum Iosephi) ἐμαρτύρει (Agrippa).

Contr. Ap. I, 4 χρήσομαι δὲ τῶν — λεγομένων μάρτυσι τοῖς ἀξιοπιστοτάτοις εἶναι — κεκριμένοις. 129 μάρτυς δὲ τούτων Βηρῶσος. II, 136 ἔδει γὰρ αὐτῷ (Ἀπίωνι) μάρτυρος ἑαυτοῦ.

Ergo sunt hae constructiones apud Iosephum:

μαρτυρεῖν τινός (Masc.) τινι (Neutr.),
μαρτυρεῖν τινί τινι,
— τινί τι,

μάρτυν εἶναι } τινί τινος (Neutr.),
μαρτυρεῖν }

μαρτύριόν τί ἐστί τινός τινος.

Si aut res tantum aut persona indicatur, constructiones hae sunt:

μαρτυρεῖν τινι (χρήματι),
μαρτυρεῖν τινι (ἀνθρώπῳ),
μάρτυρα ποιεῖν τινά τινος,
χρῆσθαί τινι μάρτυρί τινος (Neutr.),
μάρτυς τίς ἐστί τινος.

Illius generis crebrius est μαρτυρεῖν vel μάρτυν εἶναί τινί (Masc.) τινος (Neutr.) et τινός (Masc.) τινι (Neutr.)

Duplex genitivus semel tantum reperitur in: μαρτύριόν τί ἐστί τινός τινος.

Itaque quia I, 128 μ ο υ dubium non est, Niesius recte videtur scripsisse μάρτυς δέ μου τ ῷ λ ό γ ῳ.

II, 110 Συμεῶνα κατασχὼν (Ἰώσηπος) ὅμηρον τῆς ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν γενησόμενον, ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς ἀγορᾶς τοῦ σίτου προσέταξεν ἀπιέναι κελεύσας τ ὸ ν ὑπηρέτ η ν τἀργύριον, ὃ πρὸς τὴν ὠνὴν εἶεν τοῦ σίτου κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθέν τ α ἀπολύειν κἀκεῖνο κομίζοντας. Niesius scribit τ ῷ ὑ π η ρ έ τ ῃ et ἐνθέν τ ι; Naberi illa lectio repetita est ex codicibus MSPL, epitome, excerptis.

Cum dativo κελεύειν his locis copulatum repperi:

Antt. I, 341 Ἰακώβῳ δ' ἐκπλαγέντι — ὁ θεὸς — ἐκέλευσε θαρρεῖν, ἁγνίσαντι δὲ τὰς σκηνὰς θυσίας ἐπιτελεῖν. V, 283 θύσαντος ἔριφον τοῦ Μανώχου καὶ τοῦτον ὀπτᾶν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος. 335 ὁ Βόαζος — ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ ὑπολῦσαι αὐτὸν προσελθοῦσαν κατὰ τὸν νόμον. VI, 157 Σαμουήλῳ — παύσασθαι μὲν τῆς φροντίδος ἐκέλευσεν ὁ θεός. 259 κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις περιστᾶσιν αὐτὸν — ἀποκτεῖναι. VII, 175 τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν, ὁπηνίκ' ἂν ἴδωσι τὸν Ἀμνῶνα — φονεῦσαι. 288 ὑπορύττειν ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις τὰ τείχη καὶ καταβάλλειν

αὐτά. VIII, 366 ὁ δ' Ἄχαβος τοῖς πρέσβεσιν ἐκέλευσε πορευθεῖσι λέγειν τῷ βασιλεῖ. IX, 137 κελεύσας αὐτοῖς ἀποκτεῖναι τοὺς ψευδοπροφήτας. XI, 6, 4, 14 τῷ δὲ Μαρδοχαίῳ τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν — μόνον δὲ αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι. XVII, 8, 2, 9 φάμενοι βασιλέα κελεύειν ἀπιοῦσιν αὐτοῖς ἐπὶ τοὺς ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. 9, 5, 32 κελεύει λέγειν τοῖς βουλομένοις (cum κελεύει coniungendum) περὶ τῶν ἐνεστηκότων. 10, 3, 24 τὰ τείχη μετήλλευον καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις ἐκέλευον μὴ ἐμποδισταῖς εἶναι τοῦ ἀποληψομένου — ἐλευθερίαν τὴν πάτριον. XIX, 1, 19, 10 κελεύοντες — τῷ τε δήμῳ καὶ τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰ αὑτῶν ἀπιέναι. XX, 5, 4, 3 κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον κώμας διαρπάσαι.

Vit. 45, 1 κελεύουσι τοῖς μετ' αὐτῶν ὁπλίταις τύπτειν — τοὺς καταβοῶντας. 51, 32 ἐγὼ δὲ — ἐκέλευσα τοῖς πλήθεσι πρὸς Σωγάνην κώμην ἕπεσθαι.

Bell. I, 6, 5, 26 .. ἐξίστασθαί τε τῶν φρουρίων ἐκέλευσεν αὐτῷ. 7, 6, 25 καθᾶραί τε τὸ ἱερὸν τοῖς νεωκόροις ἐκέλευσε. 11, 2 in. κελευσθὲν δὲ καὶ Ἰουδαίοις εἰσενεγκεῖν ἑπτακόσια τάλαντα. 32, 3, 4 Νικολάῳ — ἑνὶ τῶν φίλων, λέγειν τὰς ἀποδείξεις ἐκέλευε. II, 14, 8, 12 τούτοις ὁ Φλῶρος ἐκέλευσε τοὺς λοιδορήσαντας αὐτὸν ἐκδοῦναι. 21, 9, 10 τοῖς δὲ κυβερνήταις ἐκέλευσε τῶν <σκαφῶν> πληρουμένων διὰ τάχους εἰς Ταριχέας ἀναπλεῖν. III, 7, 14, 11 ἕρπειν τὰ πολλὰ παρὰ τὰς φυλακὰς κελεύσας τοῖς εἰσιοῦσι. 7, 18, 2 τοῖς μὲν ὁπλίταις τὰς ὁρμὰς αὐτῶν ἐκκλίνειν ἐκέλευσε. IV, 2, 5, 5 τοῖς στρατιώταις ὀλίγον τοῦ τείχους παρασπάσαι κελεύσας. VI, 1, 7 p. 76, 32 τῷ σαλπιγκτῇ σημαίνειν ἐκέλευσαν. 4, 3, 28 τὰς ἄλλας δυνάμεις διαναπαῦσαι κελεύσας τοῖς ἡγεμόσιν. 6, 3, 30 τοῖς δὲ στρατιώταις ἐμπιπράναι — ἐκέλευσε τὴν πόλιν.

Sed multo saepius huic verbo adiungitur accusativus quam dativus. Velut:

Antt. I, 40 ὁ δὴ τοίνυν θεὸς τὸν Ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευσε γεύεσθαι. II, 160 ὁ δὲ Ἰώσηπος — κελεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας. III, 8

κελεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ περιστάντας ἐξαντλεῖν (sc. *ὕδωρ*). IV, 57 *Μωυσῆς — ἐκέλευσεν Ἐλεάζαρον τὸν Ἀαρῶνος υἱὸν τὰ θυμιατήρια αὐτῶν παρὰ τὸν χαλκοῦν καταθέσθαι βωμόν.* V, 26 *ὅσα δ' ἂν ἄργυρος ᾖ καὶ χρυσός, ταῦτ' ἐκέλευσε συγκομίζοντας ἀπαρχὴν — τῷ θεῷ τηρεῖν* (*Ἰσραηλίτας Ἰησοῦς*, cum Ierichuntem expugnaturi essent). VI, 40 *βασιλεῖς ὑμῶν ἀποσπάσουσι τὰ τέκνα καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἁρματηλάτας εἶναι κελεύσουσι, τοὺς δ' ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δρομεῖς δὲ ἄλλους καὶ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους.* VII, 72 *ἐκέλευσε τὸν ἀρχιερέα — προλέγειν.* VIII, 14 *πέμψας Βαναίαν ἐκέλευσεν ἀναστήσαντα αὐτὸν ἐπὶ τὸ δικαστήριον ἄγειν.* IX, 20 *προσέταξεν αὐτῷ τοῖς — ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα πυνθάνεσθαι — κελεῦσαί τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι.* X, 6 *θεασάμενος δ' αὐτοὺς — Ῥαψάκης ἐκέλευσεν ἀπελθόντας Ἐζεκίᾳ λέγειν* ... XI, 3, 2, 8 *τῶν σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ.* XII, 2, 3 p. 63, 26 *ἐκέλευε τὸν Δημήτριον ἐκδοῦναι καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν Ἰουδαικῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα.* XIII, 4, 2 in. *Ἀλέξανδρος Ἰωνάθῃ τῷ ἀρχιερεῖ γράψας ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς Πτολεμαΐδα.* XIV, 2, 3, 8 *κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸν Ἀρέταν.* XV, 3, 2, 13 *ἡ δὲ λαθοῦσαν ἐκέλευσεν ἐπ' Αἰγύπτου — πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκειν.* XVI, 1, 1, 13 *ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι τετραπλάσιον καταβαλεῖν τὸν κλέπτην.* XVII, 3, 3 in. *Φερώραν — ἀναχωρεῖν εἰς τὴν αὑτοῦ Ἡρώδης κελεύει.* XVIII, 4, 2, 14 *Πιλᾶτον ἐκέλευσεν ἐπὶ Ῥώμης ἀπιέναι.* XIX, 1, 4, 20 *ἐκέλευον* (Romani) *δὲ καὶ τὸν Γάιον, τῶν τελῶν — ἐπικουφίζειν τι τοῦ πλήθους.* XX, 1, 2, 20 *ἐκέλευεν αὐτοὺς* (*Κλαύδιος*) *Ἀγρίππᾳ χάριν εἰδέναι.*

Vit. 12 p. 297, 5 *τί με πράττειν κελεύουσιν ἐρωτῶ.* 46, 32 *Ἰάκωβον ὁπλίτην τῶν περὶ ἐμὲ πιστῶν κελεύω — ὁπλίτας λαβόντα φρουρεῖν τὰς — ἐξόδους.*

Bell. I, 32, 5 in. *Οὔαρος δὲ κελεύσας ἀπολογεῖσθαι τὸν Ἀντίπατρον.* II, 1, 3, 25 *κελεύοντες ἕκαστον ἀναχωρεῖν ἐπ' οἴκου.* III, 10, 3, 31 *κελεύσας καταλαβόντας τὸ ἀντικρὺ τῆς πόλεως ὄρος τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους ἀνείργειν.* V, 3, 3, 8 *τότε τοὺς στρατιώτας κατὰ χώραν μένειν ἐκέλευσεν.* VI, 2, 3

in. *αὖϑις δ' — Τίτος ἐκέλευσε μετὰ τοῦ Ἰωσήπου περιελϑόντας τὸ τεῖχος ὀφϑῆναι τῷ δήμῳ.* VII, 6, 5, 15 *τοὺς δὲ πεζοὺς ἐκέλευσε δενδροτομεῖν τὴν ὕλην.*

Contr. Ap. I, 257 *ὁ μὲν γὰρ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἐξορίσαι τῆς Αἰγύπτου τοὺς λελωβημένους.*

Praeterea *κελεύειν* cum accusativo coniungitur permultis locis, quos ne sim longus numeris tantum afferam. Hi sunt:

Antt. I, 209. 217. 224. 267. 269. 328. 335. II, 185. 206. 227. 241. 268. 269. 272. 274. 285. 288. 298. 307. 311. 339. III, 35. 48. 50. 54. 75. 91. 210. 244. 278. IV, 67. 76. 113. V, 191. 202. 330. 345. VI, 53. 76. 83. 115. 122. 132. 161. 166. 167. 199. 221. 249. 299. 318. 370. VII, 114. 115. 132. 136. 144. 165. 170. 208. 214. 222. 329. 337. 362. 371. 381. VIII, 54. 207. 330. 334. 336. 339. 340. 344. 345. 352. 358. 395. 415. IX, 23. 48. 90. 122. 151. 155. 163. X, 54. 57. 59. 60. 62. 94. 123. 178. 195. XI, 4, 4, 25. 5, 7, 25. 5, 8 p. 30, 21. 5, 8 p. 31, 11. 6, 1 p. 32, 23. 6, 9 p. 41, 7. 6, 10 p. 43, 12. 6, 12 p. 45, 31. 6, 12 p. 47, 18. 8, 2, 24. 8, 6, 23. XII, 2, 2 p. 62, 32. 2, 10 p. 73, 7. 2, 11 p. 73, 23. 3, 4 p. 82, 6. 4, 3 p. 86, 15. 4, 8, 15. 5, 4 p. 99, 6. 6, 2 p. 101, 13. 7, 4, 5. 8, 3, 1. 9, 2, 22. 9, 4, 17. 9, 6, 30. 9, 7, 16. 11, 2 p. 127, 31. XIII, 4, 4 p. 144, 17. 4, 9 p. 148, 31. 6, 4, 10. 12, 6, 25. 13, 1, 12. 16, 2 p. 197, 13. 16, 5 p. 200, 32. XIV, 3, 2 p. 208, 4. 7, 4, 27. 11, 6, 22. 13, 9, 24. 14, 1, 15. 15, 4 p. 271, 9. 15, 13, 1. XV, 3, 5, 19. 7, 4 p. 318, 27. 11, 4, 22. XVI, 10, 7, 30. 11, 3, 2. XVII, 5, 1, 17. 5, 6 p. 84, 28. 5, 8, 17. 7 p. 95, 8. XVIII, 5, 2, 17. 5, 3 p. 145, 15. 6, 2, 25. 6, 3 p. 150, 29. 6, 6 p. 156, 13. 6, 8, 25. 6, 9 p. 161, 1. 6, 10 p. 164, 18. 8, 7 p. 175, 22. 8, 8 p. 176, 28. 8, 9, 19. XIX, 1, 5, 10. 1, 9, 29; 4, 3, 22. XX, 4, 3, 32. 5, 3, 1. 8, 4, 3. 8, 6, 28.

Vit.: 26, 10. 32, p. 312, 11. 32, p. 313, 11. 33, 24. 36, 32. 39. 12. 39, 29. 44 p. 322, 8. 82, 9. 56, 1. 56, 12. 58, 14. 58, 16. 60, 1. 60, 7. 62 p. 336, 28. 62, 4. 62, 21. 63, 11. 64, 32. 67, 32.

Bell.: II, 13, 7, 20. 14, 7, 30. 18, 3, 20. 18, 8, 30. 20, 5 extr. 21, 10, 18. III, 7, 25, 13. 10, 6, 26. V, 1,

6, 32. 6, 2, 14. 9, 1, 9 VI, 4, 7, 10. VII, 6, 6, 7. 7, 3, 14. 8, 5 p. 154, 29. 8, 7 p. 164, 3. 11, 2, 22.

Contr. Ap.: I, 282. 307.

Interdum in una sententia et accusativus et dativus reperiuntur, ut:

Antt. VII, 354 *παραγενομένοις κελεύει παραλαβεῖν Νάθαν — καὶ ἀναβιβάσαντας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶνα ἐπὶ τὴν βασιλικὴν ἡμίονον ἔξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν — καὶ περιχρίσαντας τὸ ἅγιον ἔλαιον ἀποδεῖξαι βασιλέα.* VIII, 164 *ἄνδρας ἔπεμψεν ἱκανούς, οἷς ἐκέλευσε πλεύσαντας μετὰ καὶ τῶν ἰδίων οἰκονόμων — χρυσὸν αὐτῷ κομίσαι.* XVIII, 8, 2 in. *Γάιος — πρεσβευτὴν ἐπὶ Συρίας ἐκπέμπει Πετρώνιον — κελεύων χειρὶ πολλῇ εἰσβάλλοντι εἰς τὴν Ἰουδαίαν — ἱστᾶν αὐτοῦ ἀνδριάντα — εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῷντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν.* 9, 4, 31 *τοῦ δὲ Ἀβδαγάσου κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ γενέσθαι κτείναντα αὐτὸν ἄποινα ἀπολαβεῖν.* XIX, 2, 4 p. 220, 12 *οἱ δὲ (ἔφασαν) ὡς — Γαίῳ κελεύσειε* (sc. *ἡ γυνή*) — *ἐκ τοῦ ὀξέως πάντας μεταχειρισάμενον αὐτούς — ἐν ἀδεεῖ κινδύνων καταστῆναι.* XX, 6, 2, 26 *κελεύει δὲ καὶ τοῖς τῶν Σαμαρέων πρώτοις καὶ τοῖς Ἰουδαίων, Κουμανῷ τε τῷ ἐπιτρόπῳ καὶ Κέλερι — ἐπ' Ἰταλίας ἀπιέναι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, κριθησομένους ἐπ' αὐτῷ περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ζητήσεων.*

Iosephus igitur ad verborum, quae ab Atticis cum dativo coniunguntur ut *παραινεῖν, παρακελεύεσθαι, διακελεύεσθαι, ἐπιτάττειν* analogiam *κελεύειν* quoque cum dativo coniungit Nam sunt loci, quibus *κελεύειν* cum dativo solo (i. e. sine infinitivo) copulatur. Ut:

Antt. II, 319 *ἐπεκομίζοντο δὲ καὶ τὰ τοῦ Ἰωσήπου ὀστᾶ* (Israelitae ex Aegypto emigrantes) *ταῦτ' ἐκείνου τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κελεύσαντος.* IV, 162 *πολλὴν λείαν λαβόντες καὶ τοὺς οἰκήτορας γυναιξὶν ἅμα διαφθείραντες μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο Μωυσέος Φινεέσῃ κελεύσαντος.*

Contra verbis quibusdam „iubere“ vel „mandare“ significantibus, quae alibi dativus sequitur, in Iosephi libris interdum accusativus ad analogiam verbi *κελεύειν* adiungitur,

velut *προστάττειν, παρακελεύεσθαι.* — Similiter Antt. X, 50 *παρῄνει τῆς περὶ τῶν εἰδώλων δόξης — ἀποστάντας σέβειν τὸν πάτριον θεόν.*

Itaque non perspicuum est, quae lectio Antt. II, 110 recta sit; quamquam negari non quit accusativum propius ad veritatem accedere.

II, 131 *οἱ δὲ* (Iacobi filii domum ex Aegypto redeuntes cum ab Aegyptiis equitibus consecutis furti damnarentur) *τὴν ἔρευναν μὲν ἠξίωσαν ποιήσασθαι, τὴν μέντοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶναι τοῦ τὴν κλοπὴν εὑρεθέντος πεποιῆσθαι.* Codices SPL et excerpta praebent *πεποιῆσθαι;* M praebet *πεποιεῖσθαι.* Niesius ceteros secutus *πεποιημένου* scribit.

Pauca repperi, ex quibus cognoscatur quae sit verbi *εὑρίσκειν* constructio. Sed hanc omnia docent eandem esse quam Atticorum i. e. *εὑρίσκειν* cum participio coniungi. Haec sunt:

Antt. I, 197 angeli qui ad Abramum venerant *ἥξειν ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον* (*ἔτος*) *καὶ εὑρήσειν αὐτὴν* (*Σάρραν*) *ἤδη μητέρα γεγενημένην.* 270 *φοβηθεὶς* (Iacobus) *μή, πρὶν γενέσθαι τὰς εὐχάς, εὑρεθεὶς κακουργῶν .... παροξύνειε τὸν πατέρα ..* 318 '. . *ἀδικῶν αὐτὸς ἂν εὑρεθείης* —'. II, 131 ante ea, de quibus disputamus: *κἂν εὑρεθῇ τις ὑφῃρημένος* (*τὸν σκύφον*) ... V, 217 *τριακόσιοι ἄνδρες ηὑρέθησαν ταῖς χερσὶ μετὰ φόβου προσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ τεταραγμένως.* XI, 2, 2, 19 *ηὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν ἀεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες πραγματευσάμενοι.* XII, 5, 4 p. 99, 8 *κόλασιν ἀπειλήσας εἴ τις παρὰ ταῦτα ποιῶν εὑρεθείη.* XVI, 9, 2 extr. *ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνοι πολυπραγμονοῦντες εὕρισκον οὐ ψευδόμενον.* 10, 7, 2 *κἂν εὕρωσιν ἀνύσαντά τι Νικόλαον ὡς μηκέτι αὐτῷ δυσχεραίνειν Καίσαρα* ... XVII, 4, 3, 7 *βασανισθεὶς εὑρίσκεται φάρμακον κομίζων.*

Sequitur scribendum esse, quo modo Niesius: *πεποιημένου.*